

ЕКОНОМІКА РОЗМАЇТТЯ ТА ІНКЛЮЗИВНОСТІ: ДОРОГОВКАЗИ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕПОХИ

© Вінська О.Й., Токар В.В., 2017

Сучасний етап розвитку світового господарства прискорено набуває рис постіндустріальної економіки, яка характеризується зростанням ваги людського інтелектуального капіталу як основи конкурентоспроможності. Креативний людський капітал створює інноваційні товари та послуги, які покращують якість життя людства. Розмаїття та толерантність сприяють вільному обміну думками й дають змогу розкрити творчий потенціал особистості. Саме тому провідні країни світу намагаються створити сприятливі умови задля розвитку інноваційного середовища, у якому всі члени суспільства незалежно від кольору шкіри, віросповідання, етнічного походження, статті, віку чи сексуальної орієнтації мають рівні шанси на професійний успіх.

На сумному прикладі України можна побачити, що з масовою еміграцією кваліфікованих кадрів країна втрачає головний ресурс стійкого розвитку. Цей відтік фахівців викликано не лише соціально-економічними негараздами та геополітичними викликами, але перш за все неефективними інститутами, тобто формальними й неформальними правилами, за якими функціонують економіка й суспільство в цілому. Відповідно до Д. Аджемоглу та Д. Робінсона, інститути можна розподілити на два основні типи – інклюзивні та екстрактивні [1]. Інклюзивні інститути стимулюють участь значної частини населення в економічній діяльності й уможливають найкраще задіяння талантів і вмінь у створенні й розвитку бізнесу; при цьому права власності є захищеними, а судова система гарантує справедливість і рівні можливості. У свою чергу екстрактивні інститути є протилежними за своєю суттю, а відтак дискримінаційними та націленими на експлуатацію олігархічним прошарком переважної частини населення задля власного збагачення, виснажуючи національні ресурси та спотворюючи соціально-економічну структуру країни.

Немає сумнівів щодо екстрактивності більшості інститутів України. Вони протидіють меритократичним принципам ефективного відбору бізнес-ідей та керівників державних органів, призводячи до деградації та люмпенізації абсолютної більшості населення. Свідченням цього є стабільне погіршення позицій нашої держави у рейтингу Глобальної конкурентоспроможності, зокрема падіння до 129-го місця зі 138 за критерієм якості інститутів у 2016-2017 рр. [4].

Колосальний рівень непотизму та хабарництва, які є результатом засилля екстрактивних інститутів, формують зачароване коло постійного посилення негативних тенденцій з примарними шансами виходу з нього. В українських умовах професійність не є чеснотою, а особиста відданість стає головним чинником відбору на посади, що знижує мотивацію до творчої праці та продуктивність у всіх галузях економіки. Це зупиняє інноваційний розвиток, адже на ключових посадах замість фахівців знаходяться родичі та наближені до правлячої верхівки. Така ситуація в умовах геополітичних викликів є загрозою національній безпеці та може призвести до знищення незалежної України.

За таких обставин єдиним шляхом подолання розриву з високорозвиненими державами світу, зокрема країнами-членами ЄС, є створення інклюзивного середовища, де винахідники та підприємливі особи зможуть використати свій креативний потенціал задля досягнення особистого успіху та збагачення суспільства. На озброєння варто взяти ідеї Р. Флоріди щодо забезпечення креативного розвитку через максимальне сприяння «трьом Т» – толерантності, таланту та технології [3]. Проте правляча верхівка, яка монополізувала економіку та збагачується за рахунок енерговитратних, відсталих і сировинних галузей, буде максимально протидіяти інноваційному розвитку, адже творча руйнація інновацій за Й. Шумпетером [2] змінить status quo у суспільстві шляхом знищення відсталих галузей, неефективних виробництв, що призведе до економічного та як

наслідок і політичного банкрутства кланово-олігархічної системи. Аналіз декларацій державних чиновників і депутатів вказує на те, що свої кошти вони зберігають переважно вдома в готівковій формі, а не вкладують у розвиток національної економіки. За їхньої влади відбувається невпинна примітивізація структури виробництва й експорту держави (деградація від машинобудівної до аграрної продукції, в основному рослинництва, яка має дуже низький рівень доданої вартості). Тим не менше, логіка історичного розвитку невблаганно веде до тріумфу в Україні економіки розмаїття та інклюзивності, адже тільки вона відповідає вимогам постіндустріальної епохи.

1. Аджемоглу Д. Почему одни страны богатые, а другие бедные. Происхождение власти, процветания и нищеты / Д. Аджемоглу, Д. Робинсон. – М.: АСТ, 2015. – 693 с.

2. Шумпетер Й.А. Капитализм, социализм и демократия: Пер. с англ. / Предисл. и общ. ред. В.С. Автономова. – М.: Экономика, 1995. – 540 с.

3. Florida R. Tolerance Grows the Economy / R. Florida [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.creativeclass.com/rfcgdb/articles/Tolerance%20grows%20the%20economy.pdf>.

4. Ukraine: Global Competitiveness Index 2016-2017 edition [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/country-profiles/#economy=UKR>.